

Šefr, Martin. 2016. Vliv sunnitského islámu na politickou kulturu a instituce. Případová studie Egypta a Tuniska. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové, Filozofická fakulta, Katedra politologie. Bakalářská práce.

Posudek oponenta práce: Mgr. Martin Schmiedl

Charakter tématu

Martin Šefr si za téma své bakalářské práce vybral velmi zajímavé a nosné téma. Téma, které je dnes velmi aktuální a diskutované. Jasně ho geograficky i časově vymezuje. Cílem práce by mělo být zkoumání vlivu sunnitského islámu na politickou kulturu a instituce.

Teoreticko-metodologické zakotvení

Autor se zaměřuje na otázku „formování a proměny institucí a politické kultury v Egyptě a Tunisku od vzniku republik...až do takzvaného Arabského jara.“ Zároveň se zaměřuje i na „mobilizační impulzy, které zapříčiňují revoluce.“ Správně se zabývá problematikou pojmosloví ohledně islámu. Zmiňuje i typologii islámského politického myšlení. Avšak ve vztahu k tématu práce chybí nějaká teoretická definice a diskuze pojmu politická kultura. Tu by bylo záhodno uvést, obzvláště když se autor zabývá vlivem islámu právě na ní. Pokud je to předmětem zkoumání, tak chybějící teoretické rozvedení tohoto pojmu a jeho dimenzí je zásadní chybou. Stejně tak bych očekával nějaké vymezení politických institucí, na které se autor zaměří. Podobně vzhledem k tomu, že revoluce jsou předmětem výzkumných otázek, tak bych předpokládal, že zmíní, alespoň v krátkosti nějakou teoretickou reflexi této problematiky. Celkově je otázkou, zda způsob zkoumání vlivu náboženství, který volí autor, je vhodný. Revoluce totiž představuje specifické období, a ačkoli může mít náboženství skrze ně výrazný vliv, tak je otázkou, zda na instituce a politickou kulturu má vliv samotná revoluce nebo náboženství. Jistá nejasnost se pak projevuje i ve výzkumných otázkách, které zní: „...mohl být sekularismus příčinou vzniku revolucí?“ a „...existuje jednotící prvek revolucí ve zkoumaných zemích, který je stejný?“. V samotné práci se pak ale zaměřuje doopravdy na to, jakým způsobem islám působil na instituce a třeba i utváření státu, když například mluví o roli islámu ve vztahu k Násirovi. Nabízí se tak otázka, zda autor chtěl skutečně zkoumat vliv náboženství na politické instituce a kulturu nebo na vznik revolucí. Samozřejmě revoluce mají vliv na formování například institucí a nepřímo skrze ně to může být i náboženství, konečně revoluce mohou představovat formu politického aktivismu, avšak nabízí se otázka, zda by nebylo vhodné se spíše zaměřit pouze hlouběji na otázku institucí jako ústavy, politických stran (ostatně v práci se zabývá například Muslimským bratrstvem), formy vlády či volby (jak uvádí v anotaci) nebo na některou dimenzi politické kultury, jako například národní identitu. Pokud však autor chápe revoluce jako vyjádření politické kultury, tak by bylo záhodno poukázat v závěru na fakt, jakou politickou kulturu dané země vykazují a jaký na ní mělo samotné náboženství vliv. Zároveň by se pak revolucím měl více a hlouběji věnovat.

Práce se zdroji

Chvályhodné je, že autor využil klíčové publikace české provenience a dobře s nimi pracuje. Na druhou stranu by si práce zasloužila více zahraniční literatury. Problematickou politického

islámu se zabývá například Olivier Roy. Problémem demokracie v autorem zkoumaných zemích zase třeba L. Diamond (autor se v krátkosti zabývá i problematikou demokracie). Většinou je však práce zpracována z české literatury. To nemusí být samozřejmě na škodu, ale zahraniční literatura by práci velmi výrazně ozvláštnila. V některých místech práce by autor měl více pracovat s prameny či literaturou a podkládat svá stanoviska relevantními důkazy (viz str. 26 a 27).

Struktura práce

Struktura práce je vhodně zvolená. V úvodu dobře představuje strukturu práce, základní literaturu i důvody k volbě tématu, metodologii je však věnován minimální prostor. Větší pozornost patrně mohla být věnována rešerši literatury. Jinak úvod je v pořádku, až na faktickou chybu v roce vzniku republiky v Egyptě. V první části se vhodně zabývá základními pojmy, i když by možná mnohdy zasloužily hlubší diskuzi. Vzhledem k názvu práce chybí teoretická reflexe politické kultury. Ve druhé části pak postupně představuje politický vývoj Egypta a Tuniska a Muslimského bratrstva a Hnutí islámského směru. Větší prostor mohl být věnován kapitole s názvem „Analýza“, která má dvě a půl strany a bylo by vhodné ji více propojit s předchozí kapitolou a doplnit o více důkazů, kterými by autor podložil své argumenty. Spíše kapitola působí jako shrnující. V závěru autor odpovídá na výzkumné otázky. A to tak, že: „sekularizaci opravdu lze považovat za jeden z hlavních motivačních impulzů pro mobilizaci obyvatelstva.“ Autor dochází k závěru, že „vliv islámu na politickou kulturu a instituce byl nejvýznamnější právě během revolucí, stávek a protestů artikulujících požadavky ve formě většího zapojení islámu do státoprávního uspořádání.“ Autor se však v úvodu práce ptá na to, zda existuje jednotící prvek ve vzniku revolucí, ale odpovídá na to, skrze co islám nejvíce ovlivňoval státoprávní uspořádání. Jinak v závěru autor spíše shrnuje strukturu práce než její závěry. Celkově tak vztah výzkumných otázek, názvu práce a celkového zaměření působí zmatečně.

Formální stránka

U této práce výrazně pokulhává formální stránka. Autor nezvládl citační normu katedry a opakovaně špatně v textu odkazuje (například odkazování na novinové články, špatně umístěné odkazy na poznámky pod čarou, na některých místech odkaz zcela chybí, ač je zřejmé, že by zde měl být, viz str. 23, 24, 30 a 47). Některé zdroje chybí v seznamu literatury (viz Kydlíček 2011; Bureš 2007; Sivan 2003; Pace 2000) a zároveň některé v seznamu uvedené nejsou užity (viz publikace od P. Barši Cesty k emancipaci, od Juana Coulea Colonialism and Revolution in The Middle East či Giovanni Sartoriho Pluralismus multikulturalismus a přistěhovalci). Některé odborné články špatně zařazuje do pramenů (Shepard 2009). V práci není jasně sjednocené odkazování na literaturu a seznam literatury (viz Herold et al. 2011). Celkově tak formální stránka práce zanechává dojem ne zcela pečlivého přístupu autora. Ten se nevyhnul ani některým překlepům či místy chybějícímu odosobnění.

Závěr

Práce má velmi výrazné nedostatky hlavně po formální stránce. Po obsahové by si zasloužila větší ujasněnost především v otázce cílů práce a výzkumných otázek. Analýza působí povrchně. Práci nepřidává ani fakt, že se obtížně čte. Celkově tak práci **nedoporučuji k obhajobě se známkou F**.

V Horní Branné 11. 8. 2016